די ביכנע

א וואָרט וועגן א מואווי בילד

פון פ. האלפערין.

אין דעם מואווי־טעאטער וואו איך וואל, און וויל שיסען אויף'ן פאב־ גוואלט, ריקאנט ווען ער זעהט אז די ארבייטער דאס זיך אמאל אריין זעהן די "שטוכע דראמע" איז מיר די טע. אויסנעקומען ווילען איהם ניט פאלגען, אבער מען צו זעהן א בילד וועלכע איז, צוליעב א סך טעמים, זעהר אן אינטערעסאנטע ענטוואפענט איהם. און ווענען וועט אויף די אינטע־ ניט און פרום וועט אויף די אינטע־ און ווענען וועלכער עס לוינט זיך פאר־ טארן, אויף'ן טויטען כעט אנערקענט לידען א וואָרט. זי אז סערגעי האט געמאט רעכט, אז מען דאס ביילד הייסט "דאס רעכט אויף טאר ניט באנוצען קיין גוואלט, אז מען גליק" און די באקאנטע אקטריסע דא־ דארף זיך באציהען מיט ליעבע צו אלע ראטי פיליפס שפיעלט די הויפט ראלע. מענשען, און זי הויכט אויס די עס איז ניט קיין שאבלאָנע בילד. נשמה. מען וואלט געקאנט מיינען פון דעם גא־ אט דאס איז דער סקעלעט־אינהאלט פון דאס בילד. מען. עס איז קלאָהר אז דאס איז א טעג־ עס איז האנדעלט זיך ניט וועגען אן אומגליקליכער מיידעל וועלכע איז דערציעונג ביילד. די צושויער דארפען זיך א רייהע אומגעלומפערטע צופעלע באר־ רויבט געוואָרען פון איהר גליק, און איז צום סוף אויפגערוכט געוואָרען און האט חתונה געהאט מיט א מיליאנער. עס איז דא'אין'ם בילד א ליעבעס געשיכ־ טע — אהן דעם קען מען זיך דאך ניט באנעהן — אבער עס איז ניט דער עיקר, עס איז אריינגעשמוגערט, צו־ געטשעפעט. דער עיקר איז "דאס רעכט אויף גליק" פון די ארבייטערע מאסען, פון די וועלכע שאפען אלע לוקסטיסער פון דער וועלט און אליין ליגען זיי ניין איילען אין דער ערד, אט מיט דער פראגע, מיט דער ארבייטער פראַ־ גע באשעפטיגט זיך דאס בילד, און דער אופן ווי די פראגע וועדט באהאנ־ דעלט מאכט דאס בילד צו זיין זעהר כאַ־ ראקטעריסטיש פאר אונזער צייט. אט איז דער אינהאלט פון דעם בילד. אן אמעריקאנער וועלכער פיהרט גע־ שעפטען אין רוסלאנד (אין אמאליגען רוסלאנד) אין וואוינט אין אידישען קוואַרטאל פון ערגעץ א גרויסער רוסישער שטעדט, וועדט ניט געשאנעוועט בעת עס ברעכט אויס א פאגראם אויף אידען, און אין טומעל און גערודער, וועדט זיין מיידעלע, דראאטי, פארשוואונדען, מיט זיין צווייטער טאכטער, ווימען, פאהרט דער אמעריקאנער מיט אנדר, האדרעסעל צוריק נאך אמעריקא, וועדט א גרויסער פאבריקאנט און באשעפ־ טיגט מאסען ארבייטער. די צייט שטעהט ניט אויף איין אָרט, עס רוקט זיך אונטער דער וועלט קריעג, אין רוס־ לאנד ברעכט אויס די רעוואָליציע, דאס ראט, די פארשוואונדענע מיידעלע, איז אויסגעוואקסען, געוואָרען אן אנגע־ זעהן באלשעוויסטע און "טראצקי" פאר־ מאנדירט איהר צו פאהרען קיין אמעריקא פרעדיגען דעם באלשעוויזם. סערגעי, א בחור וועלכער האלט זיך פאר א תלמיד פון טאלסטאי, איז געגאנגען גוואלד מע־ טאָרען, האלט אין איין פרעדיגען ליע־ בע צ אלע מיטמענשען, באטראכט עס פאר זיין ספעציעלע מיסיע צו באשעהרען דער פלאמעדיגער אינטאטארן אויף'ן דרך הישר און פאהרט מיט איהר קיין אמעריקא.

די אגיטאטאָרין נעפינט דעם בעסטען באדען פאר איהר ארבייט צווישען די ארבייטער פון האדרסעסעל'ס פאבריק, וועלכע וועדען שלעכט באהאנדעלט. האדרסעסעל איז א פארביסענער קאפיטא־ליסט וועלכער וויל ניט איינגעהן אויף קיינע פשרות מיט די ארבייטער און רופט ארויס דערמיט דעם צארען פון זיין ליבעראלען שותף, מר. פארעסטער, וועלכער פארלאזט איהם און גרינדעט אן איינענע קאָאָפּעראטיווע פאבריק.

האדרסעסעל'ס ארבייטער צובונטעווען זיך, עס ברעכט אויס א סטרייק. די ארבייטער, געפיהרט פון דער אגיטאטא־ רין, באפאלען דעם פאבריקאנטס פאי־ לאז, נעהמען דאן פאהרט צו אין אלייי טאמאביל וויווען. דעם פאבריקאנטס טאכטער. די אויפגערעגטע מאסע, גע־ העצט פון דער פיהרערין, פאלט אן אויף דער רייכער מיידעל, אבער אין לעצטען מאמענט, ווען פון דער מאסע ווערט אפגעפייערט א שאס אויף דער מיידעל, ווייל די פיהרערין איהר רעטען און דער שאס טרעפט איהר.

דאס פארוואונדעטע מיידעל ווערט אריינגעטראגען אין פאלאץ, דער פאב־ ריקאנט געפינט אויס אז אז עס איז זיין פארשוואונדענע טאכטער און ער באַ־ שליסט צו ווערען גוט און פרום. ער נעהמט ארויס צו די אויפגערעגטע ארבייי־ טער, ערקלערהרט זיי אז ער וועט שוין זיין א גוטער באלעבאס, וועט פיה־ רען די פאבריק אויף קאָאָפּעראטיווע יסודות. די מאסע באַרוהיגט זיך, עסעס אין אגיטאטאר העעט נאך אלין צו בעלקומען, די באלשעוויסטע וועלכע איז פון טראצקין אליין קאמאנ־ דירט געוואָרען צו פערדיגען באלשעוויזם איז אָפט זעהר מעגלשליך. א בלום וועל־ כע איהר גלייכבטער ברענגט איהר ניט זי אוועק א קראנקער מיידעל. לעבענדיג אליין אין גרוים דחקות, קייפט די פאר א פאר אומגעריכטע דאָלאר — מיליך פאר אריטע קינדער.

א פנים אז די פראדוצירער האבען גע־ פיהלט דאס אויב זיי ווילען אויסנעהמען ביי די ארבייטער קענען זיי ניט פארשטע־ לען דעם אלטען מין רויבער אגיטאטאר.

אט די איינגעהענע שטריכען מאכען דאס ביילד אויך אינטערעסאנט און באראקטע־ ריסטיש פאר אונזער צייט און אביער־ הויפט פאר אונזער פלאץ, פאר דער גרויסער אמעריקע. וואו מען קען דעם ארבייטער אינטערעסאנען און אידעאל פון רייכע אויעראלס...

די ערעפענונג פונ'ם ניישאנאל טעאטער

פון יב"ם.

"דער שטאלץ פון ישראל" איז געווען די פיעסע, מיט וועלכער מען האט שטארצירט צו דער ערעפענונג פונ'ם מזל'דיגען אין ברכה'דיגען סיזאן. אבער איין זאך איז פארגעסען געוואָרען גלייך ביים אנפאנג און דאס איז, אז ערשט צו ענדע פון פארגאנגענעם סיזאן, האבען די געוועזענע שושפיעלער שטאלצירט אין דער זעלבער פיעסע, אינטער אן אנ־ דערען נאמען.

דער אונטערשיעד איז נאר וואס דאמאלס איז עס געווען אהן א פראלאג מיט געזאנגען, וואו די פרימאדאנא דארף מיט צוריקגעבע ארבעל צייגען איהר שטימע, געפעלען צו ווערען, אין אויך דאמאלס איז עס געווען פאר דעם סט. רעמא באשלים, וואו א רוטער אידי־ שער בערק זוכט עבירות אין דער אראַ־ בישער ארץ ישראל.

און גלייך ביים אנפאנג, האט דארום געפעהלט יענע שטימונג וואס עס פיהלט זיך ביי א טעאטער ערעפענונג, ווייל דער שלם האט געוואוסט וואס עס קומט אָר, און זאגאר זיך ניט צוגעהערט צו די שושפיעלער, ווייל בריוש איז זיי געווען זכרון "זיין ווייב מאן". די ערעפענונגס פיעסע, ווערט ער־ וואַרטעט וועגנס פיעסע צו זיין א נייע. אויב ניט א רייגע, איז ווענינסטענס א נייע, וועלכע זאל פארגעטערעפירע־ רען דעם צוועהער, האלטען איהם גע־ שפאנט נאכצופאלגען דעם שושפיעלער, "דער שטאלץ פון ישראל" האט אבער די שפאנונג פארטריבען.

די קריטיק פון עולם איז דארום גע־ ווען אין פלאץ.

"זאל מאדאם וואלערשטיין ניט קיין מורא האבען, ווייל דער דאקטאר וועט איהם זעהענדיג מא־ כען".

אט די קריטיק פון מיין רומעניש שכנה, א ווייבעל וואס היט אפ דאס טעאטער ווי א פרומער איד "די ציצית, איז די בעסטע קריטיק וועגען דער ערע־ פענונג.

ניטא הייסט עס וואס מורא צו האבען, אלעס וועט זיין כשר און טוב.

וועגען דער פיעסע, איז אלזא ניטא וואס צו ריידען, א פיעסע אהן א טאטען, וואי יעדער קען זאגען וואס ער וויל, וואו מען קען ארייגרייכערען הייגט א טערק, און מארגען אן אינדי־ אגער, אז בשעת דער פאליאק שטעכט און טוימעט, פאנראמירט דאס שטעד־ טעל שטעהט די פרימאדאנא און זינגט דאמאלס א דרייגאַרעגרינען "שמע ישראל", און אויב שוין וא אויפפיה־ רען א לייכטע זאך מיט "געזענגע און טענצע" טא מארוואס ניט א לייכטע קאמעדיע אהן הימעל שרייענדען משוגעת און פיסטע פארבלענדעניש.

מיט דען יעדע פיעסע זיין א טרא־ גיש דראמאטישע קאמעדיע ?

מיט מען דען יערען סיזאן זינגען א קיצעלדיג ליעדעל, און בשעת דעם גשלאדירען זאלען ארייגקומען די פאר־ צוויפעלטע העדען שרייען צום חי־ וקים ?

ווען מען וויל דעם ערשטען אוועגנט איבערצייגען אז אין דער קאמפאניע איז פארגן מכל המינים טוט מען ווי הער ווייסמאן, דער מענערזשער, האט גע־ רייהט, ווי אין איטאנס דעפארטמענט סטאר.

אט איז די סחורה קוקט אויף דעם און זאל אייך וואויל באקומען.

זאגאר אז די פרימאדאנא, האט א קליין פרימאדאנעלע, האט ער ניט גע־ לייקענט, נאר עס געצייגט א לעבעדיגס איבעראל. ביים ערשטען אקט, ביים דריטען אקט, און גלייך ביים פערטען אקט.

הער ווייסמאן, ווייס ניט קיין קונצען.

דאס טעאטער דארף און מוז זיין אן אמתע אפשפיגלונג, און אזוי איז ער.

ער כאן ווענען דער מאבערייקע.

ווענען די שווישפיעלער איז אבער נאך ערגערעס דא צו זאגען, ווייל גע־ שפיעלט האבען זיי קיינער ניט — — —

יעדער האט געזוכט צו מאכען א "היט", און צו ביסלאך איז זיי גע־ לונגען.

מיס ביאלים — און הער בירענבערג האבען באקומען א מאיאיטעס, צוויי דריטעל פעטש — פון דער גאלאָרקע הייסט עס.

מאדם וואלערשטיין, און עלווינג האט געפעהלט אביסעל צו הער אפשטו־ מונג.

ווי מען האט שטילערהייט איבערגעגע־ בען, האט מען רחמנות געהאט אויף עלווינגען ווייל ער איז געווען א בליינ־ דער, און מאדאם וואלערשטיין דער־ פאר, ווייל א "לידי" קלאפט מען ניט ביי אונז.

מאדאם שעהנגאָרד האט געהאט איהר פארציע ווי אן אלטע בעקאנטע.

אבער דאראטי, די באלשעוויסטע וועלכע איז פון טראצקין אליין קאמאנ־ דירט געוואָרען צו פערדיגען באלשעוויזם איז אָפט זעהר מעגלשליך. א בלום וועל־ כע איהר גלייכבטער ברענגט איהר ניט זי אוועק א קראנקער מיידעל. לעבענדיג אליין אין גרוים דחקות, קייפט די פאר א פאר אומגעריכטע דאָלאר — מיליך פאר אריטע קינדער.

א פנים אז די פראדוצירער האבען גע־ פיהלט דאס אויב זיי ווילען אויסנעהמען ביי די ארבייטער קענען זיי ניט פארשטע־ לען דעם אלטען מין רויבער אגיטאטאר.

אט די איינגעהענע שטריכען מאכען דאס ביילד אויך אינטערעסאנט און באראקטע־ ריסטיש פאר אונזער צייט און אביער־ הויפט פאר אונזער פלאץ, פאר דער גרויסער אמעריקע. וואו מען קען דעם ארבייטער אינטערעסאנען און אידעאל פון רייכע אויעראלס...

אבער דאראטי, די באלשעוויסטע וועלכע איז פון טראצקין אליין קאמאנ־ דירט געוואָרען צו פערדיגען באלשעוויזם איז אָפט זעהר מעגלשליך. א בלום וועל־ כע איהר גלייכבטער ברענגט איהר ניט זי אוועק א קראנקער מיידעל. לעבענדיג אליין אין גרוים דחקות, קייפט די פאר א פאר אומגעריכטע דאָלאר — מיליך פאר אריטע קינדער.

א פנים אז די פראדוצירער האבען גע־ פיהלט דאס אויב זיי ווילען אויסנעהמען ביי די ארבייטער קענען זיי ניט פארשטע־ לען דעם אלטען מין רויבער אגיטאטאר.

אט די איינגעהענע שטריכען מאכען דאס ביילד אויך אינטערעסאנט און באראקטע־ ריסטיש פאר אונזער צייט און אביער־ הויפט פאר אונזער פלאץ, פאר דער גרויסער אמעריקע. וואו מען קען דעם ארבייטער אינטערעסאנען און אידעאל פון רייכע אויעראלס...

אט איז דער אינהאלט פון דעם בילד. אן אמעריקאנער וועלכער פיהרט גע־ שעפטען אין רוסלאנד (אין אמאליגען רוסלאנד) אין וואוינט אין אידישען קוואַרטאל פון ערגעץ א גרויסער רוסישער שטעדט, וועדט ניט געשאנעוועט בעת עס ברעכט אויס א פאגראם אויף אידען, און אין טומעל און גערודער, וועדט זיין מיידעלע, דראאטי, פארשוואונדען, מיט זיין צווייטער טאכטער, ווימען, פאהרט דער אמעריקאנער מיט אנדר, האדרעסעל צוריק נאך אמעריקא, וועדט א גרויסער פאבריקאנט און באשעפ־ טיגט מאסען ארבייטער. די צייט שטעהט ניט אויף איין אָרט, עס רוקט זיך אונטער דער וועלט קריעג, אין רוס־ לאנד ברעכט אויס די רעוואָליציע, דאס ראט, די פארשוואונדענע מיידעלע, איז אויסגעוואקסען, געוואָרען אן אנגע־ זעהן באלשעוויסטע און "טראצקי" פאר־ מאנדירט איהר צו פאהרען קיין אמעריקא פרעדיגען דעם באלשעוויזם. סערגעי, א בחור וועלכער האלט זיך פאר א תלמיד פון טאלסטאי, איז געגאנגען גוואלד מע־ טאָרען, האלט אין איין פרעדיגען ליע־ בע צ אלע מיטמענשען, באטראכט עס פאר זיין ספעציעלע מיסיע צו באשעהרען דער פלאמעדיגער אגיטאטארן אויף'ן דרך הישר און פאהרט מיט איהר קיין אמעריקא.

די אגיטאטאָרין נעפינט דעם בעסטען באדען פאר איהר ארבייט צווישען די ארבייטער פון האדרסעסעל'ס פאבריק, וועלכע וועדען שלעכט באהאנדעלט. האדרסעסעל איז א פארביסענער קאפיטא־ליסט וועלכער וויל ניט איינגעהן אויף קיינע פשרות מיט די ארבייטער און רופט ארויס דערמיט דעם צארען פון זיין ליבעראלען שותף, מר. פארעסטער, וועלכער פארלאזט איהם און גרינדעט אן איינענע קאָאָפּעראטיווע פאבריק.

האדרסעסעל'ס ארבייטער צובונטעווען זיך, עס ברעכט אויס א סטרייק. די ארבייטער, געפיהרט פון דער אגיטאטא־ רין, באפאלען דעם פאבריקאנטס פאי־ לאז, נעהמען דאן פאהרט צו אין אלייי טאמאביל וויווען. דעם פאבריקאנטס טאכטער. די אויפגערעגטע מאסע, גע־ העצט פון דער פיהרערין, פאלט אן אויף דער רייכער מיידעל, אבער אין לעצטען מאמענט, ווען פון דער מאסע ווערט אפגעפייערט א שאס אויף דער מיידעל, ווייל די פיהרערין איהר רעטען און דער שאס טרעפט איהר.

דאס פארוואונדעטע מיידעל ווערט אריינגעטראגען אין פאלאץ, דער פאב־ ריקאנט געפינט אויס אז אז עס איז זיין פארשוואונדענע טאכטער און ער באַ־ שליסט צו ווערען גוט און פרום. ער נעהמט ארויס צו די אויפגערעגטע ארביי־ טער, ערקלערהרט זיי אז ער וועט שוין זיין א גוטער באלעבאס, וועט פיה־ רען די פאבריק אויף קאָאָפּעראטיווע יסודות. די מאסע באַרוהיגט זיך, עסעס אין אגיטאטאר העעט נאך אלין צו

א דערהר אינטערעסאנטע ערוואַרט די באזוכער.

היפאָדראָם.

פרענק קינען שפיעלט די רשלי א פילאנטראָפ מיליאנער. אין דאס "דאָלאר פאר דאָלאר" אין דער וועלט איז ער באקאנט אלס א הער עקשנות'דיגער מענש. אבער אין וואטען לעבען, איז ער זעהר גוט ציג. דער הארטער מיליאנער ווייסט נאר פון געלט מאכען, פלאנטעוועט זיך, אבער צום סוף ליעבע נעיז. א העכסטע פסיכאלאָ־ ראליע וועלכע דער באוואוסטער אויפהרט מיהרט מייסטערהאפט דורך.

די וואָרעוויל פראגראם איז זעהר אמוזירענד.

עלען.

"די ראכע פון טארזאן" איז א ווערהדיגע בילד. דעם העלה פון דאס בילד קומט־אויס צו פיהרען פארש־ פעלטע שלאכטען מיט לייבען און ער זינגט זיי מיט ליידיגע הענט. די דערליכסטע חיות פון דער וועלט קען זעהן אין דער בילד. עס איז ווי אלאלאנישער גארטען אויסגעקיפט מענשען און מענשליכע האנדלונגען.

א זעהר שאסהאפטע מוזיק פילן אויס פראגראם.

קאָלאָניאָל

עס ווינען דא מואווי בילדער וועלכע (פארזעצונג אויף פיידשו 3)

קריסקאָ

דער וועדזשעטייבל פעט וואָס איז כשר און פאַרעוועט

איז דיא גרעסטע ישועה פאר יעדע בעל־הבית'טע וועלכע פיהרט א כשר'ע הויז. בעסער פון אלע אנדערע סאָרטען פעט צו פרעגלען און צו באקען

געזינדער, געשמאַקער, בילינער

קריסקאָ איז דער כשר'ער און פארעווער פעט וואָס איז ארויסגעבראכט געוואָרען אין דער וועלט מיט עט־ ליכע יאהר צוריק דורך א וויסענשאפטליכע ערפינדונג, און ווערט שוין היינט געברויכט אין דיא בעסטע אידישע הייזער, דיא גרעסטע האָטעלס, בעקעריען און רעסטאָראנטס איבעראל. קריסקאָ איז דער תמצית, דער "קרים" פון דעם ריינסטען פלאנצען (ווערזשעטייבל) אויל און ווערט געמאכט דורך א נייעם פראָ־ צעס וואָס איז די איינגענטהום פון די פראקטער און גאמבעל קאָמפּאני, פון סינסינאָט, אָהיו, און דאר מילטאן, אָנטאריאָ.

אלס א פראָדוקט פון ריינע פלאנצען, אָדער ווערזשעטייבל אויל, איז עס פון נאטור אמת כשר און אויך פארעווע, גרארע אזוי וויא פרוכט, תבואה אָדער גרינסען וואָס וואכסען פון דער ערד. אָבער אום צופריערענצושטעלען דעם אידישען פובליקום האָבען די מאנופעקטשורערס פון קריסקאָ איבערגעגעבען די השגחה איבער די קריסקאָ פעקטאָרי אין האמילטאָן, קאנאדא, צו הרב ר' יעקב גארדאָן פון טאָרנטאָ און הרב ר' צבי חכמן פון מאָנטרעאל, וועלכע האָבען גרינדליך נאָכגעפאָרשט די גאנצע ארבייט און האָבען דורך כעמישע אונטערזוכונגען פון די גרעסטע כעמיקער זיך איבערצייגט, דאס קריסקאָ איז גע־ מאכט הורכאים פון ריינע פלאנצען, און איז כשר און פארעווע. די רבנים האָבען דאן איינגעאָרדענט א פאָלשטענדיגע השגחה, מיט א משגיח תמידי, וועלכער גיט אכטונג אז די כשרות און ריינקייט פון קריסקאָ זאל אָבגעהיט ווערען אויפ'ן שטרענגסטען אופן. קריסקאָ איז דארום כשר לכל הדעות, אויך פארעווע, און מען געברויכט ווערען אין אלערהאנד מאכלים, פליישיגע אזוי גוט ווי מילכיגע.

קריסקאָ האָט נאָך א סך מעלות

לעזט אויפמערקזאם אונזערע קומענדע אנאָנסען. זיי ערקלערען פיעל מעהר מעלות פון קריסקאָ. ווען איהר וועט זיי האָבען דורכ־ געלעזט, וועט איהר איינשטימען מיט דיא שפיץ ספעציאליסטען דאָס קריסקאָ איז דער אידעאלער זאָרט פעטס צו פרעגלען און באַ־ קען — א זאך וואָס יעדע אידישע באלעבאָס־ טע האָט אימער געדאַרפט האָבען.

קויפט היינט א קען קריסקאָ און פרו־ בירט עס. דער רעזולטאט וועט אייך ער־ פרעהען און איבערראשען.

RABBI HIRSH COHEN
תרנ"ג צבי הירש תכרן
MONTREAL, CANADA.

RABBI JACOB GORDON
TORONTO, Can.

PROCTER & GAMBLE PRODUCTS
EST. 1837

צו בעקומען אין אלע גראָסערי סטאָרס.

אין די טעאטערע

לאוס.

דער באריהטער מאוווי אקטיאר וויל־ יאם פארנוס שפיעלט די הויפט ראָליע אין דאס בילד "ווען איך וואָלט געווען אקעניג" וועלכע ווערט געוויזען היינטיגע וואך אין לאוס טעאטער.

באטש ווילאם פארנוס איז א גרויסער אקטיאר וועלען אָבער די באזוכער פון לאוס טעאטער היינטיגע וואך מסתמא, שענקען מערה אויסמערקזאמקייט דעם מכשף מערסערעס וועלכער דעמאָנסטרירט די קראפט פון טעלעפאטיע, דאס הייסט פון קענען לייענען דעם אנדערענס גע־ דאנקען.

הער זיירמאן און הער עניק זיינען אויס גענומען געוואָרען ווי פרעמדע, אין זיי דארפען ניט זיין געפאלען ביי זיך. איבערהויפט הער עניק, ער וועט מיט דער צייט זיין אלרייט, אָבער בלויז מיט אן אויסנאהם, ווען זיי וועלען וועד־ רען אידען — אויס דייטשען.

דייטשען האָבען מיר קאנאדער ניט ליעב. ניט מיט זייער אויסזעהן און גשמעהר מיט זייער שפראך. וואס מיר זעהען, זענען מיר — אָבער אידיש ריידען מיר. אן אמת'ן אידיש, א אידיש וואס מען פארשטעהט. ניט גע־ זונגען און ניט געצויען.

געדענקט מיין עצה, אסימילירט זיך גלייך מיט אונז אידען. אויב איהר ווילט ניט האָבען קיין כרת פארן סיזאן.

מיס שערסאָן מעג געהמען אין אנ־ בעטראכט אז יעצט קומען גרינע, הונגע־ דיגע, נאקעטע, וועלכע זיינען ווילינ צו ארבייטען פאר א קליינעם פריין. בפרט אזא קליינינקייט ווי אכטונג געבען אויף א קינד, ווען די מאמע געהט אין טעאטער אריין.

ווער עס איז זיבער ציפרידען גע־ ווען פון דער ערעפענונג, זענען גע־ ווען די מזרחים, פאר וועמען מען האט אריינגעפלאכטען א פערטען אקט, וואו מען בעט די קאנאדער אידען צו געבען געלט פאר ארץ ישראל. א שאד בלויז וואס דער מזרחי פרעזידענט האט ניט געוואוסט, אז די נייע שוישפיעלער האָבען ערפונדען א פאטענט ווי אזוי צו פראפאגאנדירען פאר זיי.

די זיונסטען האָבען יעצט דער־ לעבט אן אמת'ע נקמה, זעהענדיג ווי די פרומע מזרחים בעטען געלט פרייטאג צו נאכט'ס.

וואס אנבעלאנגט דאס טעאטער זעלבסט, איז עס זעהר שעהן אויסגע־ פרישט געוואָרען, איבערגעארבייט, און אלעס זעהט אויס צו זיין כשורה, על צד היותר טוב.

די ערשטע דריי פארשטעלונגען זע־ נען געשפיעלט געוואָרען פאר געפאקטע הייזער, דער הארטער מיליאנער זון ציג. דער הארטער מיליאנער זון ווייסט נאר פון געלט מאכען, פלאנטעוועט זיך, אָבער צום סוף ליעבע נעיז. א העכסטע פסיכאלאָ־ ראליע וועלכע דער באוואוסטער אויפהרט מיהרט מייסטערהאפט דורך.

די וואָרעוויל פראגראם איז זעהר אמוזירענד.

עלען.

"די ראכע פון טארזאן" איז א ווערהדיגע בילד. דעם העלה פון דאס בילד קומט־אויס צו פיהרען פארש־ פעלטע שלאכטען מיט לייבען און ער זינגט זיי מיט ליידיגע הענט. די דערליכסטע חיות פון דער וועלט קען זעהן אין דער בילד. עס איז ווי אזוי אלאלאנישער גארטען אויסגעקיפט מענשען און מענשליכע האנדלונגען.

א זעהר שאסהאפטע מוזיק פילן אויס פראגראם.

קאָלאָניאָל

עס ווינען דא מואווי בילדער וועלכע (פארזעצונג אויף פיידשו 3)

די ביכנע

א וואָרט וועגן א מואווי בילד

פון פ. האלפערין.

אין דעם מואווי־טעאטער וואו איך וואל, און וויל שיסען אויף'ן פאב־ גוואלט, ריקאנט ווען ער זעהט אז די ארבייטער דאס זיך אמאל אריין זעהן די "שטוכע דראמע" איז מיר די טע. אויסנעקומען וויל ען איהם ניט פאלגען, אבער מען צו זעהן א בילד וועלכע איז, צוליעב א סך טעמים, זעהר אן אינטערעסאנטע און ווענען וועלכער עס לוינט זיך פאר־ לידען א וואָרט. דאס בילד הייסט "דאס רעכט אויף טאר ניט באנוצען קיין גוואלט, אז מען גליק" און די באקאנטע אקטריסע דאר־ דארף זיך באציהען מיט ליעבע צו אלע ראטי פיליפס שפיעלט די הויפט ראלע. מענשען, און זי הויכט אויס די עס איז ניט קיין שאבלאָנע בילד. נשמה. מען וואלט געקאנט מיינען פון דעם גא־ אט דאס איז דער סקעלעט־אינהאלט פון דאס בילד. עס איז קלאָהר אז דאס איז א טעג־ דענציעז בילד. די צושויער דארפען זיך ארונטערנעהמען א מוסר השכל. די קאפיטאליסטען — אז מען דארף לעבען בשלום מיט די ארבייטער, נאכגעבען מיט גוטען זייערע פערערונגען, פיהרען די פאבריקען אויף אמענאטע "קאָפּערא טיווע יסודות", און די ארבייטער — ווער, זיי דארפען ניט קעמפען, אי־ בערהויפט טארען זיי ניט באנוצען זיך מיט גוואלד מעטאָדען, ווייל די קאפיטא־ליסטען דורכגעדרונגען מיט ליעבע, וועלען זיך שוין זאָרגען אז זיי, די אר־ בייטער זאל ניט פעהלען קיין פרינגעל־ מילך.

איז עס דאך די אלטע סקארבאווע גע־ שיכטע פון "פעיר פלעי" לויט נאך דעם נוסח פון דער אמעריקאנ פערערייסאן אף לייבאר. "איי פעיר דעי'ס ווארק פאר איי פעיר דעי'ס ווירדשעס" ? איז עס אבער אמת בלויז אין באצוג צו די פראָ־ פאנאדע אויסריסטען. דאס בילד אליין איז א שרייענדע אנקלאגע גענען דעם איצט גען עקאנאמישען סיסטעם. סצענען פון העכסטער ארבעסלייט ווערען נאכגעפאָלגט מיט בילדער פון סאמע אויס מעגליכסטען לוקסוס און זיינען בכיון גזר ציואמענגעשטעלט כדי ארויסצוברענ־ ען דעם קאָנטראסט. און די אלע אויפ־ רייטען ווענען סתם דינער ליעבע מיט'ן פארווארט אז "דורות לאנג פיהרען די מענשען א קאמף און שטרייט אבער אלעמאל זיעגט דיליעבע" איז בלויז זיסע וואסער.

וואס איז די קאנקרעטע לעווונג פון דער ארבייטער פראגע ? דאס איז דער גוטער באלעבאס מיר. פארעסטער, וועל־ כער קלאפט גוט ברידערליך אויף'ן פלייצע דעם שווארצען שיך אינגער, מיט זיין קאָפּ־טראטיווע פאבריק.

די קאָאָפּעראטיווע פאבריק, דאס איז א פאבריק וואו אלעס איז ריין און ציכ־ טיג און אלע ארבייטער טראגען ריינע אויעראלס... "דאס רעכט אויף גליק" באשטעהט אלזא, אין דאס רעכט צו טראגען ריינע אויעראלס.

די דורעקטארען פון דער "וויזוועב־ סאל פילם קאָ." האבען באמת געמיינט, אז אין דער ביילד דריקען זיי אויס די גידעען און פארדיוונגען פון די ארבייי־ טער. צו דער פרעמיער פארשטעלונג פון דעם בילד אין טאראנטא איז אפיציעל איינגעלאדען געוואָרען דער הינער טרייד און לייבאר קאונסיל.

דאס איז זעהר כאראקטעריסטיש. ווער ווער, אבער די מואווי דירעקטא־ רען וויסען זעהר גוט די שטימונג פון די מאסען. די מואווי, דאס איז די פאפולערסטע פאָרם פארווייילונג און די פראָדוצירטע בילדער ווערען צוגעפאסט צו דער פסיכאלאָגיע פון די מאסען, און אין דעם פאל האבען די גרויסע בערען פון דער אינדוסטריע אויך ניט געהאט קיין טעות. איך הייס ניט ווי אזוי דער הערער לאונסיל האט זיך אָפּגערופען ווענען דעם בילד, אבער די אמעריקא נער ארבייטער מאסען, די וועלכע האָ־ בען זיך אזוי אָנגעזאפט מיט'ן נאמענ־ ריסטישען גייסט, האבען מן הסתם אויס־ גענומען דאס בילד מיט באגייסטערונג. ריינע אויעראלס, — דאס איז דאך טאקע זייער אידעאל !....

אינטערעסאנט איז ווי די אגיטאטארין ווערט געמאהלען אין דעם בילד. גע־ וועהנליך ווערען אט די אגיטאטארען וועלכע העצען צו גוואלט, פארגעשטעלט אלע ווערד ברואים, מיט פינסטערע צארענדיגע בליקען, אלין איינגס ווי אלע "ווילענס" פון די מואווים וועלכע רויי־ בען, גנבענען און שענדען. ניט אזוי אבער די אגיטאטארין.

די אויפשריפטען זאגען אז מיט די ארבייטער אנרוהען באנוצען זיך אינט־ ריגאנטען און געפעהרליכע פאנאטיקער, אלעמען, און זיי צושטעלט נאך דער